

Warszawa, 28 maja 2018 r.

Prof. dr hab. Roch Sulima
Uniwersytet SWPS

Opinia promotorska
na temat rozprawy doktorskiej mgr. Łukasza Bukowieckiego
Niezrealizowane przedsięwzięcia muzealne w Warszawie w XX wieku
w perspektywie studiów miejskich

Magister Łukasz Bukowiecki jest młodym badaczem o wyraźnie rozpoznawalnym w polskim kulturoznawstwie dorobku naukowym, który koncentruje się wokół problematyki społecznego konstruowania dziedzictwa kulturowego i towarzyszących temu procesowi form pamięci zbiorowej. Znaczącym dokonaniem mgr. Łukasza Bukowieckiego jest pionierska książka pt. *Czas przeszły zatrzymany. Kulturowa historia skansenów w Szwecji i w Polsce* (Warszawa 2015), w której w nowatorski sposób wykorzystał antropologiczne (kulturoznawcze) narzędzia do badania dyskursu muzealniczego. Uzyskaliśmy w ten sposób oryginalne (nowy przedmiot, nowe metody) podejście do problemów tożsamości kulturowej, widzianej w aspekcie porównawczym i wielokulturowym.

Mgr Łukasz Bukowiecki jako doktorant w Zakładzie Kultury Współczesnej w Instytucie Kultury Polskiej UW rozwijał i ugruntowywał swoje zainteresowania badawcze, czego najlepszym wyrazem jest przygotowana pod moim kierunkiem rozprawa doktorska na temat niezrealizowanych przedsięwzięć muzealnych na przykładzie Warszawy w XX wieku. Rozprawa jest dojrzała metodologicznie i koncepcyjnie, bogata materiałowo i bardzo dobrze napisana. Szeroki plan ogólnoteoretyczny, starannie zgromadzona dokumentacja, trafna koncepcja jej wykorzystania, a przy tym - wyrafinowana kompozycja tekstu to największe atuty rozprawy, które pozwalają mgr. Bukowieckiemu na wnikliwą penetrację „drugiego” (pozainstytucjonalnego), rzadko odślanianego, planu antropologii miasta.

Przyjęta w rozprawie metodologia uwzględnia rozległe pole interpretacyjne i rozwija dorobek wielu ważnych ujęć badawczych charakterystycznych dla współczesnego kulturoznawstwa: krytycznych studiów nad ochroną dziedzictwa kulturowego, badań pamięci zbiorowej, tzw. nowej muzeologii, studiów miejskich i topograficznych oraz teorii architektury i urbanistyki. Jest zarazem pierwszym na polskim gruncie przykładem świadomego i konsekwentnego zastosowania kategorii negatywnego dziedzictwa (*negative heritage*), zaproponowanej przez amerykańską archeolożkę i antropolożkę Lynn Meskell. Rozpoznania mgr. Bukowieckiego dotyczą tematyki dotychczas zasadniczo niepodejmowanej na gruncie polskich badań kulturoznawczych, a mimo to doktorant potrafi twórczo i

krytycznie wykorzystywać istniejącą literaturę przedmiotu do analizy zgromadzonego materiału badawczego, łącząc elementy różnych tradycji badawczych, sytuując je w nowych kontekstach problemowych i konstruując własne pojęcia teoretyczne (np. widmowa wyobraźnia przestrzenna).

W warstwie materiałowej mgr Bukowiecki odwołuje się do źródeł pozyskanych podczas samodzielnie prowadzonych kwerend archiwalnych i prasowych, własnych obserwacji, a także do dokumentacji gromadzonej i tworzonej w ramach ugruntowanych lokalnie badań historycznokulturowych (varsavianistyki), których faktograficzne ustalenia doktorant pogłębia jednak o własną interpretację antropologiczną i socjologiczną. Dzięki temu ugruntowana w materiale badawczym historycznokulturowa analiza przemian instytucjonalnych warszawskiego muzealnictwa została pogłębiona o analizę form i figur myślenia o mieście i dziedzictwie. Nierutynowy przedmiot tych badań posiada istotny walor diagnostyczny dla opisu dwudziestowiecznej kultury polskiej, a szczególnie funkcjonujących w niej wyobrażeń społecznych. Jest to zatem w istocie praca na temat historycznych przemian wzorów polskiej mentalności miejskiej.

Na uwagę zasługuje także przemyślana struktura rozprawy. Kolejne rozdziały zostały skomponowane w porządku „archeologicznym”, czyli od współczesności, która jest najchętniej eksplorowana na gruncie polskiego pamięcioznawstwa i studiów miejskich, ku rzadziej analizowanym z tych perspektyw początkom XX wieku. Rozdział 1, poświęcony koncepcji muzeum komunizmu w Pałacu Kultury i Nauki, staje się punktem wyjścia do poszukiwań spod znaku archeologii wyobraźni, które wiodą ku powojennym planom odbudowy i muzealizacji Zamku Królewskiego w Warszawie (rozdział 2) oraz formułowanym w okresie międzywojennym wizjom przekształcenia w muzeum soboru prawosławnego na placu Saskim (rozdział 3). Te trzy istotne punkty na planie Warszawy – i trzy różne epoki w dziejach miasta – zostały połączone pasażami, które wyznaczają trajektorie miejskich wyobrażeń. Lekturę całości ułatwia przejrzysty plan pracy oraz przykuwające uwagę, *nomen omen* zapadające w pamięć śródtytuły.

Prezentowane w rozprawie doktorskiej nowatorskie podejście, w którym badaniami antropologicznymi zostają objęte dyskursy i praktyki funkcjonujące w sferze instytucjonalizacji dziedzictwa kulturowego i pamięci zbiorowej, otwiera polską humanistykę na nowy obszar zainteresowań, a być może również formuje zręby nowej perspektywy badawczej, krytycznie i dyskursywnie analizującej zjawiska szeroko rozumianej polityki kulturalnej i ich wpływ na kulturowy krajobraz miasta.

